

ПРИНЦИПИ РЕАБІЛІТАЦІЇ ПОСТРАЖДАЛИХ З ПОЛІТРАВМОЮ ВНАСЛІДОК ДОРОЖНЬО-ТРАНСПОРТНИХ ПРИГОД

У статті розглянуто проблему реабілітації постраждалих з політравмою внаслідок дорожньо-транспортних пригод, визначено потреби і принципи проведення реабілітації.

Ключові слова: реабілітація, політравма, потреба, принципи.

Постановка проблеми

Зростання кількості дорожньо-транспортних пригод (ДТП), а найголовніше їх тяжкості, ставлять нові виклики перед охороною здоров'я. На тлі певного покращення лікування постраждалих внаслідок ДТП, особливо на догоспітальному та ранньому госпітальному етапах, все більше значення становить проблема не тільки виживання постраждалих, а і повернення їх до повноцінного життя. Тому проблеми реабілітації постраждалих та їх відновлювального лікування є нагальною проблемою медичної науки та практичної охорони здоров'я. На жаль у відкритих та доступних огляду та аналізу джерелах наукової інформації, ми не знайшли науково обґрунтованих принципів та характеристик особливостей проведення реабілітації постраждалих з політравмою внаслідок ДТП. Викладене вище обумовлює необхідність та доцільність даного дослідження.

Матеріали та методи

Нами було проведено аналіз 785 випадків постраждалих з політравмою внаслідок ДТП, котрі вижили та потребували відновного лікування та не повинні були мати прогнозованої інвалідності. Було вивчено потребу у конкретних видах відновних лікувальних процедур та заходів, на підставі чого нами було сформовано реальна потреба та принципи проведення реабілітації постраждалих з політравмою внаслідок ДТП.

Аналіз фактичного матеріалу та розрахунки проводилися відповідно до критеріїв та вимог доказової медицини за допомогою комп'ютерних технологій. Усі положення та висновки, що випливають з фактичного матеріалу є результатом даного дослідження та знаходяться в межах поля вірогідності.

Результати та їх обговорення

За даними дослідження всі постраждали з політравмою внаслідок ДТП потребували

Таблиця 1
Потреба в проведенні заходів реабілітації щодо відновлення функцій органів та систем

Системи організму	Потреба в проведенні заходів		
	п	питома вага, %	ранг
Опорно-руховий апарат	549	69,94	2
Центральна нервова система	534	68,03	3
Периферична нервова система	95	12,10	8
Система травлення	236	30,06	6
Сечова та статеві системи	118	15,03	7
Серцево-судинна система	377	48,03	5
Дихальна система	502	63,95	4
Ендокринна система	79	10,06	10
Органи чуття	94	11,97	9
Психічна сфера	746	95,03	1
Всього	3330	424,2	

проведення реабілітаційних заходів та процедур відновного лікування. Потреба в проведенні заходів реабілітації щодо відновлення функцій органів та систем наведена в таблиці 1.

Аналіз даних, що наведено в таблиці 1 дозволяє встановити наступні закономірності. По-перше, практично всі постраждалі з політравмою внаслідок ДТП потребують заходів медико-психологічної реабілітації (95,03%), а також найбільше потребують заходів реабілітації опорно-руховий апарат (69,94%), центральна нервова система (68,03%), дихальна система (63,95%). По-друге, реабілітація повинна мати комплексний характер, тобто відновні заходи повинні здійснюватися одночасно відносно функцій декількох систем. Коефіцієнт поєднання складає 4,24 системи.

В зв'язку з викладеним вище постає питання терміну проведення медичної реабілітації. Експертна оцінка щодо терміну проведення медичної реабілітації за системами наведено в таблиці 2. Варто зауважити, що уданому випадку під адекватним відновленням функцій малося на увазі повна медико-соціальна реабілітація, результат якої дозволив постраждалим відновити в адекватній та достатній мірі побутові, виробничі та соціальні функції.

Аналіз даних, що наведено в таблиці 2 вказує на потребу в досить тривалому терміні реабілітації, який в середньому сягає 110 днів, але варто зауважити, що у найбільш тяжких випадках може сягнути і року. Такий тривалий термін від-

Таблиця 2

Термін проведення медичної реабілітації за системами

Системи організму	термін проведення	
	днів	ранг
Опорно-руховий апарат	131	1
Центральна нервова система	82	6
Периферична нервова система	103	5
Система травлення	112	2
Сечова та статеві системи	64	7
Серцево-судинна система	51	9
Дихальна система	44	10
Ендокринна система	62	8
Органи чуття	104	4
Психічна сфера	107	3
Всього	860	109,55

новлення функцій, як довів аналіз випадків пошкодження, пов'язаний з тяжкістю пошкоджень. Так пошкодження опорно-рухового апарату, як правило, є поліорганными та включають в себе переломи хребта, тазу, стегна; центральна нервова система, як правило, має тяжкі забої головного мозку або гематоми та крововиливи; периферична нервова система – пошкодження та руйнування структур; система травлення – поєднання пошкодження порожнистих (шлунок, кишечник) та паренхіматозних органів (печінка, селезінка, підшлункова залоза). Досить тривалий термін відновлення органів чуття пов'язаний із поєднанням пошкодження самих органів чуття та нервової системи (центральної та периферичної). Відновлення нормальної психічної діяльності є дуже складною задачею та потребує не тільки заходів медико-психологічної реабілітації, а і тривалого терміну, так як майже у 50% постраждалих зазнали тяжких травм або загинули близькі та родичі.

Викладене вище обумовлює по-перше, ранній початок медичної реабілітації практично починаючи з періоду стабільної адаптації травматичної хвороби, по-друге, створення системи та закладів реабілітації, які мають відповідні умови та обладнання для проведення комплексних ефективних заходів відновного лікування.

На жаль на даний час ефективність проведення реабілітаційних заходів не є досить високою та складає показники, що викладені в таблиці 3.

Таблиця 3

Ефективність проведення реабілітаційних заходів

Системи організму	Ефективність		
	п	питома вага, %	ранг
Опорно-руховий апарат	463	58,98	8
Центральна нервова система	510	64,97	6
Периферична нервова система	549	69,94	5
Система травлення	636	81,02	1
Сечова та статеві системи	620	78,98	2
Серцево-судинна система	565	71,97	4
Дихальна система	487	62,04	7
Ендокринна система	330	42,04	10
Органи чуття	377	48,03	9
Психічна сфера	604	76,94	3
Всього	5141	654,91	

Аналіз даних, що наведено в таблиці 3 вказує на те, що практично у 100% медико-соціальна реабілітація на підставі адекватного відновлення функцій не відбулася у жодного постраждалого, котрі не мали ознак прогнозованої інвалідності. Найменший ефект реабілітації мають відновлення функцій ендокринної системи та органів чуття, що викликано з одного боку складністю проведення реабілітаційних заходів, з іншого не врахування місця та ролі даної системи в травматичному процесі, що призводить до несвоєчасного та неадекватного проведення відновного лікування. Також не можна признати задовільним рівень реабілітаційних заходів щодо відновлення функцій опорно-рухового апарату, дихальної системи, психологічної сфери, що обумовлено, насамперед, відсутністю відповідного обладнання та системи відновного лікування. До того ж варто врахувати, що відновлення функцій систем залежить не тільки від суто пасивного механічного відновлення компонентів систем, а і від відновлення взаємодій між системами організму, наприклад, опорно-рухового апарату і центральної нервової системи, серцево-судинної системи і дихальної системи, центральної нервової системи і органів чуття.

Викладене вище обумовлює необхідність дотримання принципів комплексності та одночасності відновного лікування.

Таким чином, вважаємо за можливе стверджувати, що створення системи реабілітації постраждалих з політравмою внаслідок ДТП є нагальною необхідністю для охорони здоров'я, з врахуванням того, що майже вся травма внаслідок ДТП є полісистемною. При тому основними принципами при проведенні реабілітаційних заходів повинні бути:

- своєчасність початку реабілітаційних заходів починаючи з періоду стійкої адаптації травматичної хвороби;
- поєднання принципів комплексності та одночасності;
- достатня та адекватна тривалість проведення відновного лікування;
- особливу та першочергову увагу треба приділяти заходам медико-психологічної реабілітації, маючи на увазі, насамперед, створення мотивації постраждалого до медико-психологічної реабілітації.

Висновки

1. Постраждали з політравмою внаслідок ДТП потребують проведення адекватних та ефективних заходів відновлювального лікування

- з метою їх адекватної медико-соціальної реабілітації.
2. Постраждалі з політравмою внаслідок ДТП потребують комплексного проведення лікувальних заходів щодо відновлення функцій систем організму, при тому коефіцієнт поєднання потреби у відновлювальних заходах щодо систем організму складає 4,24.
 3. Ефективність відновного лікування та рівень медико-соціальної реабілітації постраждалих з політравмою внаслідок ДТП є незадовільним та показник адекватного рівня відновлення функцій коливається від 42% до 81% і складає 65,5%.
 4. Для ефективного та адекватного проведення відновних лікувальних заходів є доцільним створення єдиної системи реабілітації постраждалих, що заснована на єдиних принципах.

Література

1. Вальчук Э.А. Диспансеризация и медицинская реабилитация // Вопросы организации и информатизации здравоохранения. – 2009. – №2. – С. 16-21.
2. Казак Л.Г., Медведев Л.Ф., Родионова Т.Р. Медицинская реабилитация больных с последствиями политравмы в реабилитационном стационаре (Инструкция по применению). – Министерство здравоохранения республики Беларусь. – 2004. – 36 с.
3. Федак В.С., Белецкий А.В. Медицинская реабилитация, паллиативная медицина в структуре здравоохранения на современном этапе // Медицина неотложных состояний. – 2007. – № 5 (12). – С. 129-132.

4. Kosar S., Seelen H., Hemmen B., Evers S., Brink P. Cost-effectiveness of an integrated 'fast track' rehabilitation service for multi-trauma patients involving dedicated early rehabilitation intervention programs: design of a prospective, multi-centre, non-randomised clinical trial // Journal of Trauma Management & Outcomes. – 2009, 3:1 <http://www.traumamanagement.org/content/3/1/1>

Резюме

Гурьев С.Е., Сацьк С.П.

Принципы реабилитации пострадавших с политравмой вследствие дорожно-транспортных происшествий

В статье рассмотрена проблема реабилитации пострадавших с политравмой вследствие дорожно-транспортных происшествий, определены потребности и принципы проведения реабилитации пострадавших.

Ключевые слова: реабилитация, политравма, потребность, принципы.

Resume

Guriev S.E., Satsyk S.P.

Principles of rehabilitation of victims with multiple injuries due to road accidents

The article considers the problem of rehabilitation of victims with multiple injuries due to accidents, identified needs and principles of rehabilitation of victims.

Key words: rehabilitation, polytrauma, needs, principles.